

Statenvoorstel nr. PS/2012/945

Kaderstelling Innovatiefonds Overijssel

Datum
06.11.2012

GS-kenmerk
2012/0249854

Inlichtingen bij
dhr. G. Bril MPM, telefoon 038 499 75 19
e-mail G.Bril@overijssel.nl
dhr. ir. C. Timmer, telefoon 038 499 87 77
e-mail CJ.Timmer@overijssel.nl

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Kaderstelling Innovatiefonds Overijssel

Bijlagen

I. Ontwerpbesluit nr. PS/2012/945 (bijgevoegd)

Samenvatting van het voorgestelde besluit

In het Hoofdlijnenakkoord De Kracht van Overijssel zijn de ambities opgenomen voor het stimuleren van innovatie en het versterken van de regionale economische structuur. Het regionaal economisch beleid is een kerntaak van de provincie Overijssel, en is door Provinciale Staten op 18 april 2012 vastgesteld met het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie (PS/2012/107; Kvo opgave 38). Hierbij is de opdracht geformuleerd een innovatiefonds uit te werken. In de Kerntaakbegroting 2012 is deze opgave opgenomen onder investeringsprestatie 5.3.1

Dit statenvoorstel betreft de 'kaderstelling Innovatiefonds Overijssel'. Voorgesteld wordt, zo mogelijk samen met de Regio Twente, een innovatiefonds op te richten waarmee € 42 miljoen van de provincie en €15 miljoen van de Regio Twente beschikbaar komt voor het bedrijfsleven in de provincie.

Het innovatiefonds zal zich richten op bestaande technologisch-innovatieve MKB- bedrijven met groeimogelijkheden en op samenwerkingsverbanden met betrokkenheid van innovatief MKB, groter bedrijfsleven en kennisinstellingen binnen de in het regionaal economisch beleid geformuleerde topsectoren High Tech Systemen en Materialen, Health/Lifesciences en Kunststoffen/Chemie. Daarbij zetten wij in op cross-overs met de sectoren Agrofood, Vrijtijdseconomie, Energie en Bouw.

Via leningen en participaties kunnen kansrijke businesscases ondersteund worden, die moeten leiden tot sterkere ondernemingen met meer exportwaarde en werkgelegenheid. Wij verwachten met deze € 42 miljoen een totale investeringsomvang van minimaal 150 miljoen te kunnen realiseren. Met het fonds verwachten wij een werkgelegenheidseffect van minimaal 2000 nieuwe arbeidsplaatsen te kunnen realiseren bij de, aan het fonds deelnemende, bedrijven.

Provinciale Staten besluiten in het voorjaar van 2013 over de uitwerking van het Innovatiefonds. Daartoe stellen Provinciale Staten als kaderstelling nu de uitgangspunten vast.

Leeswijzer

Dit statenvoorstel betreft de kaderstelling Innovatiefonds Overijssel, voortvloeiende uit het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie (PS/2012/107/ KVO opgave 38). Het ziet op de investeringsprestatie 5.3.1. uit de Kerntaakbegroting 2012. Na uw besluitvorming neemt ons college de uitwerking ter hand. Voor de volledigheid verwijzen wij ook naar de overkoepelende statenbrief Kracht van Overijssel, tranche december 2012.

Inleiding

In het Hoofdlijnenakkoord zijn de ambities verwoord gericht op het stimuleren van innovatie en het versterken van de regionale economische structuur in Overijssel: *"In plaats van subsidiëren gaan we de effectiviteit van de innovatiemiddelen vergroten door het ontwikkelen van nieuw instrumentarium, waaronder risicokapitaal voor starters en revolving fund/innovatiefonds. Daarbij geldt: meer ondernemer, minder overheid, dus sturen op afstand."* Deze ambities zijn nader geconcretiseerd in het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie, op 18 april 2012 door uw Staten vastgesteld (PS/2012/107).

In het breed aangenomen amendement Schippers c.s. is bij de aanpassing van de overwegingen vastgelegd dat *"fondsvorming een veelbelovend instrument is, waarbij een externe uitvoerende organisatie effectief en efficiënt kan werken, onder door PS vastgestelde randvoorwaarden."* Verder is bij punt 3 bepaald: *"Voor de beoordeling van business cases voor innovatie gebruik te maken van externe expertise via een Investment Committee, waarbij de te hanteren toetsingscriteria door Provinciale Staten worden vastgelegd."*

Met dit statenvoorstel leggen wij u de 'Kaderstelling Innovatiefonds Overijssel' voor. Op basis van de kaderstelling zullen wij het fondsplan (verder) uitwerken. Deze wordt in het voorjaar 2013 ter besluitvorming aan uw Staten voorgelegd.

Het werken met fondsen voor stimulering van de regionale economie in Overijssel is niet nieuw. Halverwege de jaren '80 is begonnen met achtergestelde leningen voor innovaties (het programma Collectieve innovatiestudies, voorloper van de Innovatie Stimuleringsregeling Overijssel), is de decentrale Investeringspremieregeling IPR voor vestiging van bedrijven uitgevoerd en is in het midden van de jaren '90 een begin gemaakt met het A-fonds, voorloper van het huidige basisfonds van PPM Oost, destijds een novum binnen de Europese structuurfondsen. Recent is de Kredietfaciliteit van de Stimuleringsregeling Twente en Noordwest Overijssel uit de periode 1994-1999 afgesloten. De ervaringen van deze regeling worden meegenomen in de vormgeving van het fonds. Ook ervaringen van het Energiefonds, het Basisfonds van PPM Oost en fondsvorming zoals inmiddels is vormgegeven in de provincies Gelderland en Noord-Brabant zullen worden meegenomen.

Bij de vormgeving van het fonds is samenwerking met de Regio Twente uitgangspunt. Hiermee komt € 42 miljoen van de provincie en € 15 miljoen van de Regio Twente beschikbaar voor het bedrijfsleven in de provincie. Om de in Twente op gang gebrachte noodzakelijke economische structuurversterking voort te zetten én gezien de voorgenomen bijdrage van de Regio Twente van € 15 miljoen, wordt de inzet van de Regio Twente zoveel mogelijk één op één gematcht. Naar verwachting zou minimaal de helft van de door de provincie Overijssel beschikbaar gestelde middelen in Twente moeten kunnen landen. Bestuurlijk is vastgesteld dat hiervoor geen separate afspraak nodig is, omdat Twente een goede netwerkstructuur heeft, het bedrijfsleven relevante profielen heeft en relevante ervaring met innovatieprojecten is opgedaan in de afgelopen jaren. De afspraak met Regio Twente laat onverlet dat het fonds voor bedrijven in de gehele provincie openstaat.

Probleemstelling

Teruglopende overheidsbudgetten als gevolg van bezuinigingen, de wens om eenmaal uitgezet geld weer opnieuw in te kunnen zetten, onrust op de kapitaalmarkten, de financiële crisis en investeerders die meer voor veiligheid kiezen, zorgen ervoor dat bedrijven steeds moeilijker aan financiering kunnen komen bij risicovolle trajecten richting marktintroductie. Particuliere initiatieven zoals recent een voorstel voor het oprichten van een beurs voor MKB bedrijven of het oprichten van een kredietunie geven aan dat de markt van kredietvoorziening niet goed werkt.

Indachtig het door uw Staten vastgestelde investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie willen wij bijdragen aan een concurrerender, innovatiever en duurzamer bedrijfsleven. Hier zit

ons belang. Ons doel hierbij is een sterk ondernemende en zichzelf vernieuwende regionale economie. Wij hebben het bedrijfsleven en de kennisinstellingen uitgedaagd en hen uitgenodigd te komen met voorstellen die laten zien hoe we straks ons geld kunnen verdienen en hoe we onze omgeving zo leefbaar en aantrekkelijk mogelijk houden. Een innovatiefonds is één van deze voorstellen.

Vanuit onze rol als regievoerder over het regionaal (ruimtelijk)economisch beleid zijn we kwaliteitsbewaker, beleidsbepaler, investeerder en belangenbehartiger. Met het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie hebben uw Staten bepaald hoe we dit willen gaan doen. Eén van de uitgangspunten is dat we onze middelen vooral via leningen, garanties en fondsen willen gaan inzetten, waarbij niet meer dan 50% wordt gefinancierd door gezamenlijke overheden. De uitvoering van fondsen zetten we op afstand en laten we over aan professionals.

Verschillende provincies (onder andere Gelderland en Noord-Brabant) en ook het Rijk zijn inmiddels bezig met fondsvorming. Uw eigen Energiefonds heeft daarbij de ogen voor anderen geopend.

Een Innovatiefonds Overijssel past in een aantal lopende ontwikkelingen:

- het Overijssels innovatiebeleid is jarenlang ingezet geweest op het tot stand laten komen van verschillende samenwerkingsprojecten gericht op onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologie en materialen. Hoewel nog veel trajecten lopen dient zich een nieuwe fase aan, waarbij toegewerkt kan worden naar businesscases die leiden tot concrete, nieuwe produktmarktcombinaties en nieuwe bedrijvigheid. Vanuit onze initiatieven Kennispark Twente, Kennispoort Regio Zwolle, Stedendriehoek Innoveert en programma's als GO-EFRO, Pieken in de Delta en Ammon (samenwerkingsprojecten tussen enkele grote Overijsselse bedrijven en MKB-bedrijven) komen nu businesscases naar boven die met behulp van het fonds gefaciliteerd kunnen worden.
- Het fonds sluit aan bij de in gang gezette ontwikkelingen voor een nieuwe governance-structuur voor het regionale innovatiesysteem via de innovatieloketten.
- het Rijk zet vooral in via fiscalisering door subsidie op loonkosten (WBSO, RDA en RDA+). Bedrijven geven aan juist behoefte te hebben aan geld om te investeren in hardware en opstart van (proef)productie. Fiscalisering van investeringen is vooral interessant voor bedrijven met omvangrijke winstpositie, daarmee niet voor starters, spin-offs of een door samenwerking opgerichte nieuwe juridische entiteit.
- productietechnologieën (multitasking machines) gaan met sprongen vooruit. De Overijsselse maakbedrijven hebben toenemend problemen om dit bij te benen: zeer kapitaalintensief, te weinig volume om de bezetting van de machines goed te kunnen vormgeven, terughoudende banken. Marktversterking van het MKB zien wij als oplossingsrichting in combinatie met technologische innovatie.
- Herijking van het deelnemingenbeleid, met daarbinnen de oprichting van een Expertisecentrum Deelnemingen en meer aandacht voor het rendement van onze deelnemingen.

Deze ontwikkelingen hebben, met de door u vastgestelde uitgangspunten voor het regionaal economische beleid, geleid tot voorliggend voorstel voor de kaders voor een Innovatiefonds Overijssel.

Kaderstelling

Doel/Doelgroep

Met het Innovatiefonds Overijssel beogen wij:

1. het stimuleren van innovatie als bron voor economische groei.
Innovatie draagt naar schatting minstens voor 40% bij aan arbeidsproductiviteitsgroei in Nederland, naast arbeidsinzet de graadmeter voor economische groei;
2. invulling te geven aan het in het Hoofdlijnenakkoord vastgelegde voornemen om andere financiële arrangementen te hanteren dan alleen subsidies;
3. te voorzien in risicokapitaalbehoefte van innovatieve, snelgroeiende Overijsselse bedrijven, waarmee het ook aantrekkelijker wordt voor andere financiers om mee te gaan. De Regio Twente heeft aangegeven samen met ons hierin te willen optrekken;
4. de ontwikkeling naar een marktgerichte businesscase-benadering tussen samenwerkende bedrijven te stimuleren;

5. het versterken van het ondernemerschap van (door)groeierende bedrijven in de vastgestelde topsectoren High Tech Systemen en Materialen, Health/Lifesciences en Kunststoffen/Chemie.
6. het ondersteunen van totstandkoming van cross-overs tussen bovengenoemde topsectoren en de regionale sectoren Agrofood, Vrijtijdseconomie, Bouw en Energie.

Het Innovatiefonds Overijssel moet bijdragen aan een zichzelf vernieuwende economie en een toename van de innovatiekracht van de industrie in Overijssel. Wij stellen voor vanuit het fonds te werken met een mix van leningen en participaties/deelnemingen. Deze combinatie is noodzakelijk om als fonds succesvol te kunnen zijn. Binnen deze mix zien pleiten wij niet voor garantstellingen. Garantstellingen zijn vanuit het oogpunt van beheersing van liquiditeit minder wenselijk, vanwege claims die op onvoorzien momenten moeten worden ingelost en bovendien zijn daar nog goede nationale regelingen voor.

Schaal

Het Innovatiefonds Overijssel zet in op provinciale schaal. Wij trekken bij voorkeur samen op met de Regio Twente, maar zonderen niet een bedrag af voor de Regio Twente. Om de in Twente op gang gebrachte noodzakelijke economische structuurversterking voort te zetten én gezien de voorgenomen bijdrage van de Regio Twente (€ 15 miljoen), wordt de inzet van de Regio Twente zoveel mogelijk één op één gematcht. De kwaliteit van de businesscase geeft hierbij de doorslag, niet de geografische afkomst. Hiermee staat het fonds open voor bedrijven in de gehele provincie. Waar mogelijk zullen we de businesscases zoveel mogelijk matchen met middelen van andere partijen (Europa, andere overheden, Rijk, banken, private investeerders). Omdat Nederland een kleine markt is voor de meeste technologiebedrijven en zij zich moeten kunnen richten op exportgedreven markten, kunnen ook bedrijven van elders (ook buitenland) in aanmerking komen mits productieactiviteiten en werkgelegenheid aantoonbaar neerslaan in Overijssel. Wij stellen voor dat maximaal 10% van het budget hiervoor ter beschikking mag worden gesteld.

Rendement

Bij revolverende fondsen is het uitgangspunt dat de opbrengst gelijk of hoger moet zijn dan de inleg in het fonds. Dit betekent dat een portefeuille zo moet worden opgebouwd dat dit rendement gehaald kan worden na aftrek van alle kosten. Het streven naar winst zien wij niet als taak voor de overheid. *Uitgangspunt is dat het Innovatiefonds Overijssel in aanleg revolverend zal zijn.* Aflossingen, rentebaten en verkoopopbrengsten vloeien terug naar het fonds om herinzet op innovatie mogelijk te maken. Inzetten op risicovolle trajecten en trajecten waarvoor andere financiers minder interesse hebben (maar die wel leiden tot innovatieve en maatschappelijk waardevolle projecten) leiden tot fondsen met een grotere kans op verlies. Gezien de doelgroep bestaat de mogelijkheid dat het fonds op de lange termijn langzaam zal leeglopen.

Omvang

Voor het Innovatiefonds Overijssel in totaal is op basis van het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie € 42 miljoen vanuit de provincie beschikbaar. Hier dienen ook de uitvoeringskosten uit betaald te worden. De Regio Twente wil € 15 miljoen inbrengen. Wij zijn voornemens de reeds beschikbaar gestelde € 42 miljoen uit de Uitvoeringsreserve Kracht van Overijssel aan PPM Oost beschikbaar te stellen. In het kader van de wet Hof onderzoeken we de noodzaak om op korte termijn de middelen bij PPM Oost onder te brengen. Indien dit voordelen oplevert voor onze EMU-positie geven wij hieraan vorm. De fondsbeheerder dient zelf rekening te houden met de kosten voor het Investeringscomité (IC) en het fondsmanagement voor de looptijd van het fonds.

Resultaten

Bij een gemiddelde investering van € 0,75 miljoen per businesscase en een aanwas van 10 participaties of financieringen per jaar is na 5 jaar een portefeuille van ongeveer 50 deelnemingen opgebouwd. Het aantal businesscases kan fors fluctueren en is afhankelijk van de hoogte van de investering of lening die nodig is. Over het algemeen vallen leningen lager uit dan deelnemingen, maar komt bij aflossing het geld sneller terug. Met co-investeringen van derden verwachten wij dat de investeringsomvang van het fonds minstens € 150 miljoen zal bedragen. Wij vinden het van groot belang dat ook private inbreng met het fonds wordt gerealiseerd. Ook conform staatssteunregels moet tenminste 50% van de financiering door particuliere investeerders worden verstrekt. Wij verwachten een werkgelegenheidseffect van minimaal 2000 nieuwe arbeidsplaatsen te kunnen realiseren bij de, aan het fonds deelnemende, bedrijven.

Fondsmanagement en beheer

Wij stellen voor het management en beheer van het Innovatiefonds Overijssel via inbesteding op te dragen aan PPM Oost. PPM Oost zal het fonds beheren conform het Market Economy Investor Principle (MEIP). Dit betekent dat PPM Oost zich gedraagt als een particulier investeerder en daarmee marktconform werkt. Met PPM Oost beschikken wij over een professioneel ingerichte organisatie die dagelijks met businesscases werkt en die bekend is met de wensen en eisen van uw Staten.

Een onafhankelijk investeringscomité (met experts van buiten de provincie) levert advies aan de fondsbeheerder op de te honoreren businesscases. Zonder instemming van het investeringscomité volgt géén investering vanuit het fonds.

In de uitwerking na vaststelling van deze kaderstelling zullen onze voorstellen met betrekking tot de inrichting van het fonds, de positie van de provincie ten aanzien van het fonds, de profielen en samenstelling van het investeringscomité, de rapportage en verantwoordingverplichtingen aan uw Staten worden voorgelegd.

Innovatiefonds versus Energiefonds

In de nadere uitwerking gaan wij dieper in op verschillen in vormgeving en governance van het innovatiefonds versus het Energiefonds. Wij dragen zorg voor integrale sturing op onze provinciale doelen vanuit deze twee fondsen. De fondsen kunnen elkaar en het bedrijfsleven versterken waarmee de economische structuur op een duurzame manier verder ontwikkeld kan worden.

Overwegingen

Ten aanzien van de rol van een overheid in fondsvorming

Door financieringsproblemen kloppen bedrijven steeds vaker aan bij overheden met het verzoek om mee te financieren. Ondernemer zijn is verbonden aan risico's nemen en de overheid is niet de aangewezen partij om alle ondernemersrisico's weg te nemen. Maar er zijn wel situaties waarbij de overheid, en daarmee de provincie, ervoor kan kiezen om bedrijven te ondersteunen:

1. het publieke belang (legitimiteit) wordt gediend als een bijdrage wordt geleverd aan de economische groei en het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld zorg of verduurzaming van de samenleving. Financiële prikkels kunnen uitdagen tot meer gewenst gedrag en innovatie bevorderen;
2. de overheidsdoelen worden beter gehaald (effectiviteit): het samen optrekken van bedrijven en overheden leidt vaak tot betere oplossingen. Bij fondsen of leningen is de kans dat eenmaal uitgezet geld met rendement opnieuw ingezet kan worden groter dan bij inzet via eenmalige subsidies;
3. kosten moeten opwegen tegen de baten (efficiency); hierbij spelen de vorm van de beleidsmiddelen zelf (bijvoorbeeld subsidies of revolverende fondsen) en de uitvoeringskosten om deze beleidsmiddelen te kunnen benutten een rol;
4. er is sprake van marktfalen: marktpartijen pakken het niet op of laten het liggen omdat er bijvoorbeeld sprake is van hoge economische risico's met te weinig verzekerd zicht op het gewenste rendement. Het huidige gedrag van banken en investeerders laat zien dat kansen gemist worden omdat hoog risicovolle, maar veelbelovende, investeringen niet worden gedaan. Door nieuwe wetgeving voor banken en verzekeraars (Basel III en Solvency II) moeten banken hun eigen vermogen vergroten om beter financiële schokken op te kunnen vangen. Hierdoor zal in de nabije toekomst nog minder bereidheid zijn tot het financieren van risicovolle trajecten.

De provincie kan op verschillende manieren ondernemers helpen met het verminderen van ondernemersrisico's: subsidies voor projecten, garantstellingen voor banken om ze te bewegen sneller over te gaan tot het verstrekken van leningen, via participaties deelnemen in bedrijven en door bijvoorbeeld hun belangen via lobby te behartigen.

Ten aanzien van de keuze voor een fonds

Met subsidies hebben we wisselende ervaringen. Subsidieprojecten hebben vaak realisatie van het project tot doel en niet het versterken van het volledige bedrijf. Subsidies zijn geschikt voor trajecten gericht op onderzoek en ontwikkeling en kan makkelijker kennisontwikkeling, samenwerking en netwerkvorming faciliteren. Hoofddoel van ons beleid is een zichzelf vernieuwende regionale economie. In de keuze voor ons instrumentarium willen we vooral

inzetten op het sterker maken van bedrijven. Een sterkere winstpositie, betere productenportefeuille, betere samenwerkingsmogelijkheden en –vaardigheden en daardoor op de lange termijn creatie van meer werkgelegenheid. Dit zijn elementen die de bedrijfsvoering versterken en waar we met fondsvorming beter aan kunnen bijdragen dan via subsidies.

Een alternatief voor de inzet van middelen via een fonds is nog steeds het inzetten van een subsidiebijdrage op innovatieprojecten. Door herinzet van middelen is een fonds echter voor de langere termijn een interessantere optie dan eenmalige subsidie. Door het beoordelen van businesscases door professionals beogen we ook de kwaliteit en marktgerichtheid van projecten te bevorderen, waardoor we uiteindelijk op de langere termijn meer maatschappelijk rendement verwachten.

Ten aanzien van de te kiezen instrumenten binnen het fonds

De mate van revolverendheid hangt nauw samen met het investeringsinstrument dat ingezet wordt. Grofweg zijn drie categorieën te onderscheiden:

1. bij leningen wordt onder voorwaarden een bedrag beschikbaar gesteld dat (met rente) terugbetaald moet worden;
2. garantstellingen zijn een instrument om banken of derden over de streep te trekken bij het verlenen van financiering. De garantstelling is dan niet voor het bedrijf, maar een zekerheid voor de bank. Met name nationaal zijn enkele regelingen beschikbaar. Recente signalen tonen dat extra voorzieningen door het rijk moeten worden getroffen om garanties na te kunnen komen als gevolg van het hoge aantal faillissementen; Zoals aangegeven zien wij hiervan af.
3. participaties/deelnemingen: met dit instrument worden aandelenposities verkregen in bedrijven. De investeerder speelt hierin vaak verschillende rollen afhankelijk van de doelgroep en de fase waarin het bedrijf verkeert.

Ten aanzien van het bepalen van de doelgroep en de werking

Een rondgang langs diverse betrokkenen in de wereld van venture capital heeft opgeleverd dat een aantal doelgroepen zijn te identificeren die leiden tot verschillende soorten fondsen.

1. *Opstart nieuwe onderneming (start up):*
vaak voortkomend uit samenwerkingsprojecten vanuit het bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen, zoals we die in de afgelopen jaren veel hebben gehad. De financieringsbehoefte in deze groep bedraagt tussen de 10.000-100.000 euro per propositie. Bestaande instrumenten waar deze doelgroep gebruik van kan maken: TOP-regeling UT, Kennispoort Regio Zwolle en Stedendriehoek Innoveert (advies), Octrooifonds, Qredits, fondsen bij Kennispark Twente, Apparatenfonds High Tech Factory, Innovatievouchers en Innovatie Prestatie Contracten (IPC's). Onze indruk is dat de huidige beschikbare instrumenten in Overijssel voldoende zijn voor deze doelgroep en dat er geen behoefte is aan een nieuw fonds op dit terrein. Volstaan kan worden met mogelijk bijstorten in de bestaande fondsen. De impact op de economische structuur is bij deze groep van bedrijven een kwestie van zeer lange termijn.
2. *Groei van een nieuwe onderneming:*
vereist een professioneel fonds met fondsmanagement, financieringsbehoefte van € 100.000 – 2 miljoen per geval. Dit vraagt om een fondsomvang van 10-30 miljoen. Bij deze fondsen is vaak sprake van business development teams en samenwerking met venture capitalists. Deze fondsen richten zich ook op het overbruggen van de zogenoemde 'Vally of Death' (het moment waarop bedrijven in de (proef)productiefase komen maar daarvoor geen financiering kunnen vinden vanwege de hoge risico's). Bestaande instrumenten: fondsen binnen PPM Oost, Seed Capital regeling van het Rijk, Technology Twente Fund, Zinnergy gemeente Enschede, High Tech Fund. De impact op de economische structuur van deze groep van bedrijven is vooral op middellange termijn (10 jaar) merkbaar.
3. *Doorgroei van al langer bestaande ondernemingen:*
professioneel fondsmanagement, behoefte € 2 – 10 miljoen euro per propositie, benodigde fondsomvang minimaal 30 miljoen, maar eerder € 100+ miljoen. Deze fondsen kunnen banken en grote fondsen uitlokken om te matchen. Momenteel zijn banken voor deze doelgroep zeer terughoudend. Bestaande instrumenten zijn nauwelijks beschikbaar, Wadinko opereert in bedragen tot 3 miljoen, het Dutch Ventures Initiative (Innovatiefonds MKB+) van het Rijk wil hier ook in voorzien.

Verder zijn enkele private initiatieven in ontwikkeling; zij zijn vooral geïnteresseerd in individuele bedrijven. De impact van deze bedrijven op de economische structuur is op kortere termijn (<5 jaar) merkbaar.

4. Grote projecten van grote bedrijven met financieringsbehoefte van minstens € 10 miljoen per geval. Hiervoor zijn grote institutionele beleggers (pensioenfondsen en banken) op de reguliere kapitaalmarkt beschikbaar.

Geredeneerd vanuit marktfalen, signalen uit de markt en al bestaand instrumentarium kan het Innovatiefonds Overijssel de meeste toegevoegde waarde leveren door:

1. zich te richten op groei en doorgroei van bestaande *technologische, kapitaalintensieve* MKB ondernemingen;
2. het beschikbaar stellen van leningen om bewijs voor nieuwe processen en producten te kunnen leveren;
3. in te zetten op een hefboomwerking om mede overheden, private investeerders en banken over te halen mee te investeren in het fonds of in projecten.

Een alternatief is om het fonds open te stellen voor het brede MKB. In het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie is, ook vanuit de gedachte dat beperkte middelen dwingen tot kiezen, door uw Staten de keuze gemaakt om te focussen op stuwende, kapitaalintensive bedrijven binnen bepaalde (top)sectoren. Door risico's voor deze ondernemers te verlagen verwachten wij een grotere bijdrage aan de versterking van de economie te kunnen leveren, dan wanneer we het fonds openstellen voor het brede MKB.

Het Innovatiefonds Overijssel met aandacht voor samenwerkende partijen en scherpere mogelijkheden voor risicofinanciering is een nog missende schakel in het innovatiesysteem voor het Overijssels bedrijfsleven. Door het fonds wordt het palet met verschillende soorten financiering voor verschillende stadia van ontwikkeling van bedrijven completer.

Ten aanzien van het fondsmanagement en beheer

Ondernemers en kennisinstellingen hebben de wens geuit dat het fonds op voldoende afstand komt van de provincie waarbij de uitvoering door een gespecialiseerd fondsmanagement plaatsvindt. Daarnaast is de wens geformuleerd dat het fonds focus houdt op de regionale innovatiethema's, de horizon legt op minimaal 5-10 jaar (om life sciences mee te kunnen nemen) en, om de 'Valley of Death' te kunnen overbruggen, minstens € 500.000 – 2 miljoen per geval beschikbaar heeft. Door het wegtrekken van banken blijkt deze behoefte toe te nemen naar gevallen van € 5 miljoen. Verder is aangegeven dat het fonds naast financiering, vooral ook een ondersteuningsstructuur moet kunnen aanbieden om de ondernemer te helpen bij het uitwerken van nieuwe product/marktcombinaties en financieringsvraagstukken. Deze wens sluit goed aan op de ondersteuningsstructuur die vormgegeven wordt via de Innovatieloketten in de provincie.

Wij zijn van mening dat alleen sprake kan zijn van op afstand plaatsen van management en beheer, wanneer recht wordt gedaan aan door uw staten geformuleerde randvoorwaarden en kaders. Wij opteren mede daarom voor inbesteding naar PPM Oost:

- PPM Oost heeft een (internationaal) bewezen trackrecord
- PPM Oost is een overtuigende speler in bestaande innovatiesystemen in Oost-Nederland;
- PPM Oost is bekend met en investeert reeds conform het Market Economy Investor Principle (marktconformiteit);
- PPM Oost heeft een nauwe relatie met Oost NV en het nationale dakfonds MKB+ van het Rijk. Een vergelijkbare vorm is al op enkele plaatsen in Nederland toegepast, waaronder door Gelderland en het Rijk;
- Met PPM Oost kan een eventuele bijdrage in het kader van de wet Hof snel worden vormgegeven;
- PPM Oost is al vele jaren een uitvoeringsorganisatie van ons regionaal economisch beleid en bekend met de wensen en eisen van uw Staten.

Een alternatief voor het aan derden uitbesteden of aanbesteden van fondsmanagement is het zelf als provincie uitvoeren: in eigen beheer met een provinciale BV. Bij het zelf voeren van het beheer moet het fonds op de provinciale balans komen te staan, omdat de provincie de beschikkingsbevoegdheid over het geld houdt. Dit is van belang voor de EMU-positie van de provincie. De diverse gesprekken met professionals in dit veld hebben ons ook overtuigd van

de noodzaak om beheer en uitvoering van een innovatiefonds (ook ten aanzien van het leningendeel) door professionals te laten uitvoeren. Dit kan uiteraard via inhuur van externen, maar het zelf opzetten van een noodzakelijke professionele organisatie kan niet op tegen de instellingen die hiervoor speciaal in het leven zijn geroepen en vertrouwd zijn met de werking van de kapitaalmarkt voor bedrijven.

Risico's

Wij staan een fonds voor dat vormgegeven wordt naar de kaders van Omnibus Decentraal en de bijzondere vrijstellingsbepalingen voor fondsen, waarmee een staatssteunmelding bij de Europese Commissie niet hoeft te worden gevolgd. Als het fonds niet binnen de kaders van deze regelgeving werkt, is een staatssteunmelding en goedkeuring door de Europese Commissie nodig. Dit zal leiden tot een forse vertraging in de oprichting en uitvoering van het fonds.

Uw rol als Provinciale Staten

Met dit voorstel geven wij invulling aan uw wensen rondom het innovatiefonds zoals gesteld in het amendement Schippers c.s. en doen wij recht aan de motie Tenkink – *Klein MKB betrekken bij uitvoering innovatie* en de motie Westert – *MKB*, allen van 18 april 2012.

Uw reactie op deze kaderstelling verwerken we in de verdere uitwerking van het fondsplan en de inrichting van het Innovatiefonds. De inrichting van het fonds, aanpalend de positie van de provincie ten aanzien van het fonds, de profielen en samenstelling van het investeringscomité en de rapportage- en verantwoordingverplichtingen zullen in het voorjaar 2013 aan uw staten worden voorgelegd.

Conclusie

Wij stellen u in de gelegenheid om uw reactie in te brengen bij ons voornemen een innovatiefonds te laten inrichten. Voor de nadere uitwerking wordt u gevraagd de kaders vast te stellen. Ter vergadering in het voorjaar van 2013 besluit u over de uitwerking.

Voorstel

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het besluit te nemen, als in concept in bijlage I verwoord.

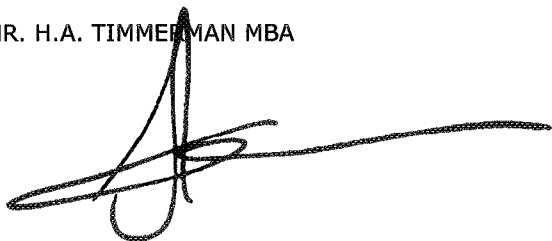
Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter,

MW.
DRS. J.A.M.R. BOUWEN-SCHOOTEN

secretaris,

MR. H.A. TIMMERMAN MBA

Ontwerpbesluit nr. PS/2012/945

Provinciale Staten van Overijssel,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 6 november 2012
kenmerk 2012/0249575

overwegende

- dat in Hoofdlijnakkoord stelt: *"In plaats van subsidiëren gaan we de effectiviteit van de innovatiemiddelen vergroten door het ontwikkelen van nieuw instrumentarium, waaronder risicokapitaal voor starters en revolving fund/innovatiefonds. Daarbij geldt: meer ondernemer, minder overheid, dus sturen op afstand."*;
- dat met het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie (PS/2012/107) Provinciale Staten hebben overwogen: *"dat de economie stimuleren via programmatisch werken betekent dat projecten in veel gevallen niet vooraf al bekend zijn, maar door partijen (ondernemers en kennisinstellingen) op verschillende momenten tot stand komen als gevolg van marktontwikkelingen en kansen die zich aandienen; dat een effectieve en efficiënte uitvoering samenhangt met adequate en goed toegeruste uitvoeringsorganisaties die businesscases kunnen ontwikkelen en organiseren; dat PS subsidieverlening voor innovatie terug wil dringen ten gunste van andere vormen van financiering om daarmee investeringen in de toekomst mogelijk te blijven maken; dat fondsvorming een veelbelovend instrument is, waarbij een externe uitvoerende effectiever en efficiënter kan werken, onder door PS vastgestelde randvoorwaarden."*;
- dat met het investeringsbesluit Kerntaak Regionale Economie (PS/2012/107) Provinciale Staten ter realisatie van vernieuwing van de economische structuur in Overijssel € 42 miljoen beschikbaar hebben gesteld voor fondsen voor businesscases, leningen en garanties voor de topsectoren High Tech, Energie, Kunststoffen (Chemie), gezondheidszorg (LifeSciences) en Agrofood;
- dat het Energiefonds Overijssel ruimte biedt aan innovatieprojecten in de topsector Energie alsook dat voor Agrofood een fonds niet noodzakelijk is gezien het initiatief van Rijksweg een groot nationaal Agrofonds op te richten;
- dat het Innovatiefonds Overijssel beoogt een totale investeringsomvang van minimaal € 150 miljoen te realiseren;
- dat het Innovatiefonds Overijssel beoogt een werkgelegenheidseffect van minimaal 2000 nieuwe arbeidsplaatsen te realiseren;
- dat de uitwerking van het fonds na kaderstelling kan worden vormgegeven, waardoor definitieve besluiten over onderwerpen als de inrichting van het fonds, de positie van de provincie ten aanzien van het fonds, de profielen en samenstelling van het investeringscomité, de rapportage en verantwoordingverplichtingen in vervolg aan Provinciale Staten worden voorgelegd;

besluiten:

1. Voor de nadere uitwerking van het fonds als kaderstelling de volgende uitgangspunten te hanteren:
  - a. het fonds richt zich op bedrijven binnen de topsectoren High Tech Systemen en Materialen, Kunststoffen/Chemie en Healt/Lifesciences, te weten:
    - nieuwe of bestaande technologische, kapitaalintensieve MKB-ondernemingen die op het punt staan door te groeien en daar financiering voor nodig hebben maar dat vanwege hoge technologische risicoprofielen niet kunnen krijgen;
    - Bedrijven of samenwerkingsconsortia die de werking van hun innovatie willen aantonen om bewijs te kunnen leveren dat het ontwikkelde concept geschikt is voor marktintroductie;
  - b. het fonds ondersteunt het bedrijfsleven door vanuit het fonds financiering beschikbaar te stellen via een mix van leningen en participaties/deelnemingen;
  - c. het fonds zet in op provinciale schaal, met de mogelijkheid om tot maximaal 10% van het budget in te zetten op businesscases die van buiten de provincie komen, maar in hun effecten aantoonbaar neerslaan in de provincie;
  - d. het fonds is in de basis revolverend. Gezien het risico dat gepaard gaat met innovatieprojecten wordt aanvaard dat niet is uit te sluiten dat het fonds op de lange termijn langzaam zal leeglopen;
  - e. een onafhankelijk investeringscomité adviseert de fondsbeheerder op de te honoreren businesscases.
2. Gedeputeerde Staten op te dragen de uitwerking van het Innovatiefonds Overijssel uiterlijk in het voorjaar van 2013 aan Provinciale Staten voor te leggen en daarbij te betrekken:
  - a. de uitwerking van het instrumentarium;
  - b. rapportage en verantwoording;
  - c. profielen, afwegingskader en samenstelling van het investeringcomité.

Zwolle,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

griffier,